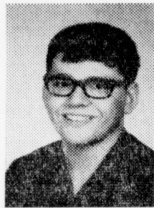

Ungdóms síðan

Rírstjóri:
MICHEL NIELSEN

SØGA SKIPSINS

UNGDOMSSÍÐAN á SOSIALINUM ger nakað, ið er fullkomuliga nýtt í blaðsøgu Føroya. Tað er tó ikki fyrstu ferð hetta blaðið teyir nakað nýtt. Hugsi t.d. beri uppá framhaldsøguna BISMARCK.

Vorandi fer hetta nýggja tiltak at fáa líka gott umdóm, sum BISMARCK fekk. Vit halda ið hvussu er, at tað er minst líka áhugavert.

Frá og við hesaferð byrjar UNGDOMSSÍÐAN nakað hetta væl hava hjá teimum plúra nýtt. Vit byrja nevnliga nú eina frágreiðing um søguna hjá SKIPINUM. Tað eru óivað ikki nógvar tíðir, ið kenna so nógva sum foroyingar, og tí hava vit hildið, at tað kan ska kundi verið áhugavert at greitt eitt sindur frá um hvussu skip hava verið vordin ella hvat nýttu tey hava gjørt gjøgnum tíðirnar og heilt upp til í dag. Hetta er sjálvandi ikki gjørligt á eini síðu — líka so lítið sum á tveimum - og sostatt hava vit valt at hava eina framhaldandi frágreiðing gangandi á ungdóms

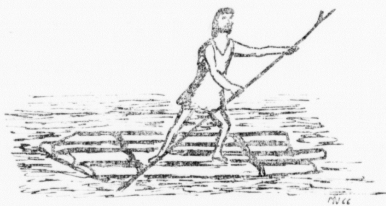
síðuni, tí serligan áhuga man hetta væl hava hjá teimum ungu. Dreingir eiga at lesa hetta tí flestallir koma fyrr ella seinni út at sigla, og so er tað bæði stuttligt og nyttugt at vita elti sindur um, hvussu skipini hava útvíklad seg. Gentur eiga eisini at fylgja við, tí tað verða tær, ið einaferð skulu sita heima og bíða eftir, at menn teirra skulu venda aftur av havinum.

Keypið tí SOSIALIN, tí henda skipasagan heldur fram næstu ferð UNGDOMSSÍÐAN kemur í — og hvør kann vita, nær tað verður — ????

TEY FYRSTU SKIPINI

GUD skapaði havið — og Gud skapaði menniskjuna. Menniskjan hevur líka síðani syndafallið verið forvitnið. Tí byrjaði menniskjan tiliga at ferðast víða um. Á landi

vardi ikki nógvar ár. So dugdu tey at gera timburlotar: Trø, ið vóru bundin saman. Við teimum kundu man ferma tað, ið man átti. Konu og born og húsdýrin. Myndin sýnir ein fornaldarmann, ið stendur á

Fornaldarmaður á timburlóta

bar væl til, tí har kundu tey ganga — ella tey kundu eisini temja villdjórini og ríða á teimum. Men bert ein triðingur av jorðini er land — tveir triðingar er hav. Skjótt kom menniskjan út til havið — og so byrjaði forvitnið at spökja. Hvat mundi vera yviri hinu megin? Hvussu skulu vit sleppa haryvir og fáa tað at vita? Tey fyrstu menniskjuni royndu at ganga á vatninum, men tað bar als ikki serliga væl til. Tey druknaðu. Tey kundu ikki flóta. Nei, onki annað var at gera, enn at sláa teltið hjá sær niður har við ána, og so royndu at halda sær í friði. Men tað var ringt. Í heilum kom spurningurin aftur: Hvat er hinumegin??

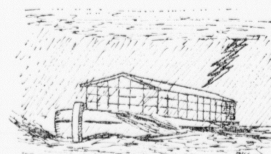
So ein dagin kom eitt svimjandi oman eftir ánni. Tá menninir sóu, at tað var eitt træ, undraðust teir á: So ein sovorðin kann gera so vorðið, sum vit ikki eru forir fyri. Men so fekk ein av teimum eitt hugskot. Hann feldi eitt træ, so tað datt í ána. Síðani setti hann seg á tað, og so fór hann so snøgt flótandi omaneftir ánni. Tað fyrsta skipið var farið av barkastokki!

Menniskjan hevur, sum vituligt er, ein nokko goðan heila, so tað

einum sliikum »skipi«. Í fyrstuni lótu menn bert flotarnar reka við streyminum, men tað vardi ikki leingi. So gjørdur teir sær stakur, so teir kundu steyta flotarnar avastad.

NÓA ARK

So við og við komu onnur skip fram. Men feldu trø og brendu víðin sum er innani úr teimum. Teir gjørdur sær árar og røðu bátarnar fram. Teir gjørdur sær segl úr skinni og lótu vindin dríva bát-

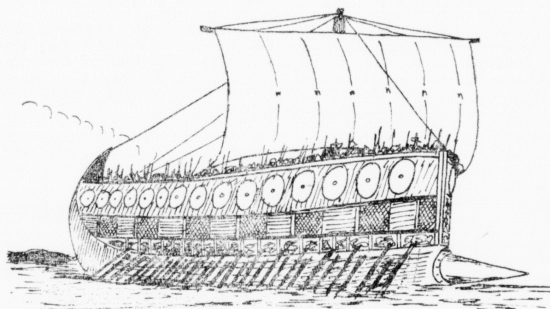
Nóa Ark

arnar fram. Jú menniskjan dugdi. Tað vardi ikki leingi, so fóru teir at kappast um, hvussu stór skipini skuldu vera, men hetta hendi tó ikki fyrr enn menn vóru farnir at gera skip úr tilgjørdum við. Um vit meta skipini saman við tey, sum

vit kenna í dag, so vóru tey sanniliga ikki risakip, men eitt ófóra stórt skip kenna vit tó: Nóa ark. Mydin visir, hvussu hon kanska hevur sæð út. Nóa ark var helst bygd, sum teir húsbátar, ið vit í dag kenna frá teimum stóru áunum, sum t.d. Volga, Mississippi, Niláin og Yangtzejiang. Og endamálið við Nóa ark hevur helst eisini verið nokurlunda tað sama sum hjá einum húsbáti. Segan um syndaflóðina er helst eitt sindur ógislí, um vit skulu hyggja søguliga uppá hana. Tað man neyvan hava verið allur heimurin, sum druknaði í havinum, men at syndaflóðin hevur funnið stað, tað er heilt víst. Tað hevur helst verið so, at ein av teimum stóru áunum — Indus, Eufrat, Tigris ella Niláin er flotin yvir, og so eru øll druknaði uttan bóndin Nóa, ið var snildur og byggi sær ein bát.

KRIGSSKIPINI TAKA SEG FRAM

So við og við blivu skipini stórrí og betri, og nú byrjaðu menn eisini at byggja ymisk slog til ymisk enda

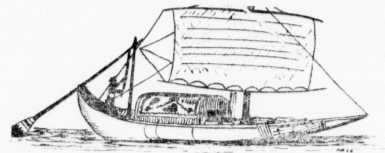

Assyrisk galei

mál. Líka síðani Kain drap Abel hevur menniskjan kríggið, og tí var tað onki serliga logið, at eitt tað fyrsta serstakliga slagði av skipum bleiv eitt krígsskip. Sjálvandi vóru hesi skipini ikki sum tey vit kenna í dag, og endamálið teirra var heldur ikki rættiliga tað sama. Tey gomlu krígsskipini skuldu nýtast til at flyta hermenn við. Álopssvørn teirra var ikki kanónir, men hermenn. Eitt flotslag fyr 3000 árum síðani gekk fyr seg uppá tann mátan, at skipini logdu seg uppá síðuna av hvørjum øðrum meðan hermenninir lupu yvir á hitt skipið. Hesi skipini høvdu eitt langt, hvast »neve« frammi í gronini, sum kundi nýtast til at renna inn í figgindaskipið, og soleiðis sokka tey. Krígsskipini høvdu bæði segl og árar, tí tað bar ikki til hjá einum sliikum skipi at liggja stilt, bert fyr tað, at ongin vindur var. Skipini itu »GALEIR« og teir sum røðu vóru trælir, ið vóru tiknir til fanga úr einum fremmandum landi. Tað var alt annað enn stuttligt at vera galeitrælur; ein tann besta frágreiðingin um hetta hundalivið, finnur ein í bókini Ben Hur, har sagt verður frá, hvussu trælirnar livdu umborð á einum rómverskum krígsskipi. Myndin her sýnir eina galei úr flotanum hjá Assyriukonginum Sankerib, sum vit kenna úr bibliuni. Orsokin til, at vit kunnu tekna hvussu teir hava sæð út, er at menn hava funnið steinar í Assyrien og Mesopotamien, har myndir eru av sliikum galeium.

EGYPTIST FARMASKIP

Men tað var sjálvandi ikki bert krígsskip, ið vórðu bygd. Eisini handilsskip sigldu niðri á meðalhavinum, ella á teimum stóru áunum. Um ár 1000 f. Kr. var tað Egyptaland, sum hevði tann størsta

Egyptisk farmaskip

handilin á Meðalhavinum. Skip teirra vóru ikki so stór, tí teir stórstu egyptisku býirnir lógu heldur ovarliga á Nilánni, og tí máttu skipini vera for fyrri at sigla harupp. Men handilsskipini vóru lættari og ikki so tung sum so mong onnur skip vóru tá á sinni. Vit siggja her eitt egyptiskt handilsskip

av tí slagnum, ið sigldi eftir Nilánni. Nøkur hundrað ár seinni vóru tað Fönikumenn, ið høvdu handilin. Teir sigldu í skipum teirra burtur frá Fönikuland og grundløgdu býir, sum t.d. Chartago, ið kom at hava stóran týðning fyri

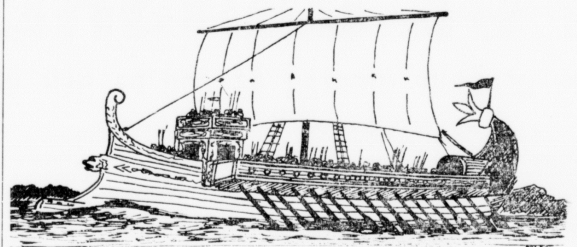
Rómararikið. Skip teirra vóru ófóra tung og sigldu seint, men tey kundu fóra stórrí farm, enn heimurin nakrantíð áður hevði sæð. Men sum tað altið hevur verið, helt harradóm teirra ikki fram. Ein onnur tjóð yvirtók so liðandi veldið hjá fönikumennum. Grikkaland byrjaði so smátt at taka seg fram. Mið í 5. öld fyrri Kristus hoyra vit fyrstu ferð um eitt ordiliga stórt sjóslag, nevnliga slagði við Salamis. Her hoyra vit frá tí gríkska søguskrivararum Herodot um, hvussu skipini hjá grikkum vunnu, tí tey vóru nógva smærri og skjótari enn skipini hjá Persunum. Og frá øðrum keldum vita vit eisini, at tað var satt. Tey grísku skipini kundu manøvrera uppá ein máta, sum ongin fyrr hevði sæð. Men tað var sjálvsagt ikki bert krígsskip, sum teir høvdu. Handilsskip teirra fóru víða um. Tey sigldu upp til Svarta havsstrondina, har tey ferndu korn til Grikkaland, ið ikki kundi breyðføða seg sjálv. Tað er eisini frá hesi tíðini, vit hava kvæðið um sjómannin Odysseus, sum ferðaðist í 10 ár við ymiskum skipum, áðrenn hann kom heimaftur aftaná tað Trojanska kríggið.

RÓMVERJAR HØVDU EISINI SKIP

Men grikkar høvdu ikki valdið longri enn fönikumenn. Eitt nýtt heimsríki ið var stórrí enn nakað ríki hevði verið fyrr, var við at taka seg fram. Rómverjar vóru í

vóru hesi skipini, ið luttóku í tí gniða sjóslagnum við AKTION, har Marcus Antonius varð slogin og Augustus Cæsar varð keisari.

Hetta skipaslagið — galeim —

Rómversk galei

fer við at byggja ein skipaflota. Teir vóru menn, ið lærdu skjótt, hvat ið onnur fólkaslog gjørdur, og tá tað visti seg, at Chartagobúgar kláraðu seg so gott, sum teir gjørdur móti Rom tí teir høvdu ein flota, so gjørdur rómverjar av alt fyrri eitt at fáa sær ein stóran og sterk-an flota. Tað er eitt sovorðið krígsskip, sum tit siggja avmyndað her. Um vit sammata hesa galeina við ta assyrisku, siggja vit beinan vegin, at tann rómverska er lægri og smallri. Hon sær út til at kunna hava siglt skjótari enn hin, sum er 450 ár eldri, so á henda hátt kunnu vit skiliga siggja, at ein stórus útvíklur hevur farið fram, samsundis sum nógva av tí gamla er vorðið varðveitt. Tað

hevur hildið seg langt upp gjøgnum tíðirnar. Tá arabimenn tóku meðalhavið, yvirtóku teir eisini galeislagið, og heilt upp til 18.—19. öld vórðu tær nýttar í Meðalhavinum.

VIKINGARNIR

Nú kom ein stórus steðgur í, og engi nýggj skip vórðu gjørd í Meðalhavinum tey næstu 500 árin, men um ár 800, hendi nakað, ið kom at skaka tann romanska heim-in. Tað heila byrjaði á eini litlari oyggi, ið lá uttanfyri ensku strondina — oyggin LINDISFARNE. Tað vóru forfedrar okkara — VIKINGARNIR — ið byrjaði at gera um seg. Og hesir vikingar komu